

تاریخ و ہرمنوتیک

پل ریکور
ترجمہ می مہدی فیضی

History and Hermeneutics

4 Essays

Paul Ricoeur

تاریخ و هرمینوتیک

چهار مقاله در هرمینوتیک

پل ریکور

ترجمه‌ی مهدی فیضی

ویرایش: تحریریه‌ی نشر مرکز

حروفچینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌ری: بخش تولید نشر مرکز

طرح جلد: فریا معزی

چاپ اول ۱۳۹۷، شماره‌ی نشر ۱۲۹۳، ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۱۳-۴۰۶-۹

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبه‌روی هتل ... خیابان باباطاهر، شماره‌ی ۸

تلفن: ۸۸۹۷۰۴۶۲-۳ فاکس: ۸۸۹۶۵۱۶۹

Email: info@nashr-e-markaz.com

na@nashr-e-markaz.com

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است. هیچ‌یک از حقوق انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله کپی، اینترنتی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.

-
- سرشناسه ریکور، پل، ۱۹۱۳ - ۲۰۰۵. Ricoeur, Paul • عنوان و نام پدیدآور تاریخ و هرمینوتیک / پل ریکور؛ ترجمه‌ی [و گردآورنده] مهدی فیضی • مشخصات ظاهری ده ۱۱۸ص. • یادداشت کتاب حاضر ترجمه‌ی چهار مقاله از پل ریکور است که در مجلات مختلف فلسفی در سال‌های مختلف منتشر شده است. -- نمایه. • موضوع هرمینوتیک -- مقاله‌ها و خطابه‌ها -- Hermeneutics Addresses, essays, lectures • شناسه‌ی افزوده فیضی، مهدی، ۱۳۶۱ -، مترجم، گردآورنده
 - رده‌بندی کنگره ۱۳۹۷ ت ۲۴۱ / ر ۲۴۱ • رده‌بندی دیویی ۱۲۱/۶۸ • شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی ۵۲۶۱۳۶۳

فهرست

یادداشت مترجم	هفت
تاریخ و هرمنوتیک	۱
به سوی هرمنوتیک ایده‌ی آشکارگی	۱۹
مسیحیت و معنای تاریخ	۷۳
شر، چالشی برای فلسفه و الاهیات	۹۵
نمایه	۱۱۷

یادداشت مترجم

۱

کتاب حاضر به گردان چهارم مقاله از پل ریکور درباره‌ی شر، تاریخ، و هرمنوتیک است. در ترجمه‌های انگلیسی‌شان:

«شر، چالشی برای فلسفه و الاهیات» نخستین بار به سال ۱۹۸۴ در هفتاد و پنجمین همایش سالانه‌ی American Academy of Religion به زبان فرانسوی ایراد شد و مأخذ برگردان آن ترجمه‌ی انگلیسی‌اش^۱ در این نشریه بوده است: *Journal of the American Academy of Religion*, Vol. 53, No. 4 (Dec., 1985), pp. 635-648.

«تاریخ و هرمنوتیک» برای ارائه در همایشی در فرانسه درباره‌ی هرمنوتیک که در American Philosophical Association در ۲۹ دسامبر ۱۹۷۶ برگزار کرد به انگلیسی ترجمه و در این نشریه منتشر شده است:

The Journal of Philosophy, Vol. 73, No. 19. (Nov. 4, 1976), pp. 683-695.

«به‌سوی هرمنوتیک ایده‌ی آشکارگی» متن گفتاری است که ریکور نخستین بار در «Symposium sur l'idée de la révélation» [هم‌اندیشی ایده‌ی

۱. این مقاله و مقاله‌های «تاریخ و هرمنوتیک» و «به‌سوی هرمنوتیک ایده‌ی آشکارگی» را دیوید پلوار (David Pellauer) و مقاله‌ی «مسیحیت و معنای تاریخ» را دیانا لاکارد (Diana Lockard) به‌انگلیسی ترجمه کرده‌اند.

آشکارگی] که Faculté Universitaire St. Louis در ۱۷ فوریه‌ی ۱۹۷۶ در بروکسل برگزار کرد، ارائه داد. ترجمه‌ی انگلیسی آن سال بعد در نشریه‌ی زیر منتشر شد:

The Harvard Theological Review, Vol. 70, No. 1/2. (Jan. - Apr., 1977), pp. 1-37.

مأخذ برگردان «مسیحیت و معنای تاریخ» نیز ترجمه‌ی انگلیسی‌اش در نشریه‌ی زیر بوده است:

The Journal of Religion, Vol. 32, No. 4. (Oct., 1952), pp. 242-253.

۲

آنچه این مقاله را در ترجمه‌شان گرد هم آورده و به هم پیوند داده است ایده‌های «متن» و «مفسر» هستند، ایده‌ی متن چنان‌که از مقاله‌های «تاریخ و هرمنوتیک» و «به سوی هرمنوتیک ایده‌ی آشکارگی» برمی‌آید و ایده‌ی معنا چنان‌که از مقاله‌های «مسیحیت و معنای تاریخ» و «شر، چالشی برای فلسفه و الاهیات».

در «تاریخ و هرمنوتیک»، ریکور نسبت میان پژوهش تاریخی و هرمنوتیک را بررسی می‌کند. پژوهش تاریخی که کار خود را «از نشان‌ها، کتیبه‌ها، اسناد، بایگانی‌ها و یادگارهایی از هر نوع»^۱ نقش «امور واقع» را برای پژوهش تاریخی بازی می‌کنند^۲ آغاز می‌سازد مرفقه می‌شود از این امور واقع متنی بسازد برای شناخت تاریخی؛ یعنی پژوهش تاریخی آنچه را که در تاریخ تجربه شده تا جایی که ردپایی از آن مانده، ضبط و ثبت می‌کند. از سوی دیگر، هرمنوتیک نیز به یاری اصل «بیرونی کردن»^۳ اش هر چه را که گمان می‌کنیم درونی ماست بیرون می‌آورد و در فاصله‌ای می‌گذارد تا

۱. بنگرید به مقاله‌ی نخست.

2. externalization

فهم‌شان را ممکن کند. حال آنچه بیرون آورده می‌شود چنان‌که بیرون آورده می‌شود - یعنی در قالب نشانه‌ها - متنی می‌شود برای فهم تجربه‌های درونی ما. از یک سو پژوهش تاریخی کار خود را از نشانه‌های به‌جامانده آغاز می‌کند، از سوی دیگر هرمنوتیک تجربه‌هایی را که درونی خوانده می‌شوند به شکل نشانه‌ها درمی‌آورد - تا فهم این تجربه‌ها را از زیسته‌شدن‌شان متمایز کند. بدین‌سان در مقایسه می‌توان دید که پژوهش تاریخی چگونه، پیشاپیش، میل به منوتیک به متن را برآورده می‌کند. اما آنچه ریکور در این میان پیش می‌برد - ایده‌ی متن به مثابه‌ی امکان برابری در فهم است. به میانجی متن در وسیع‌ترین معنایش، برابری انضمامی - و نه استعلایی - آگوها شکل می‌گیرد. بدین‌سان متن دعوتی می‌شود به برابری در فهم. در واقع، آنچه به‌عنوان فهم وجود دارد نتیجه‌ی برابری‌ای در مقابل متن است.

با همین ایده‌ی متن است که «آشکارگی»^۱ می‌تواند بر آگاهی ظاهر شود. در «به‌سوی هرمنوتیک ایده‌ی آشکارگی»، ریکور نشان می‌دهد که چگونه از راه متن است که ایمانی می‌ماند. کل بگیرد بدین‌سان، ایمان نسبتی است که از راه مورد یا گستره‌ی ارجاعی متن دست‌برقرار می‌شود. توان ارجاعی شکافنده‌ای که متن از آن برخوردار است گستره‌ی را می‌گشاید، و نفس این گشایش امکانی است برای آنچه که می‌تواند «ایمان» خوانده شود. حال این ایمان که می‌تواند به زبان پدیده‌شناسی «پیوند آگاهی» (امر الهی) یا همان «قصیدت»^۲ خوانده شود که با شهودهایی پُر می‌شود، نتیجه‌ی وجود یک متن است، یعنی شهودهایش را از گستره‌ی ارجاعی متن می‌گیرد. در دیگر سو، در مقاله‌های «مسیحیت و معنای تاریخ» و «سرنوشت چالشی برای فلسفه و الاهیات» مسئله‌ی معنای تاریخ و معنای شر، ایده‌ی معنا را پیش می‌آورد. چرا در جستجوی معنایی هستیم که نمی‌توانیم آن را «یک بار برای همیشه» به دست بیاوریم؟ معنایی که «نمی‌توانیم آن را تعریف کنیم»

بر آن تکیه کنیم، و از آن در برابر مخاطرات تاریخ، اطمینان خاطری دریافت کنیم.^۱ با این حال، دقیقاً همین معنا که اطمینان خاطری نمی‌بخشد برای ریکور «بنیاد شجاعت زیستن در تاریخ می‌شود». معنایی که هست و نیست، نیست، آنگاه که در مواجهه با رنج و شر می‌کوشیم معنایی برای تسلا بیابیم و نمی‌یابیم. و هست، آنگاه که «یک وحدت معنا وجود دارد» که به جای آنکه در رنج‌ها و شرارت‌ها معنایی ببیند که ممکن است در جایی پنهان باشد، آنها را فقط رنج و شر، یعنی اموری زائد و توجیه‌ناپذیر، معنا می‌کند. این روست که برای ریکور، حکمت آن چیزی نیست که می‌تواند به رنج و شر معنا بگری بدهد، بل آن چیزی است که تجربه‌ی رنج و شر را به عنوان «تحمل کردن» متمایز می‌کند. بدین سان تحمل کردن، تجربه‌ای (انسانی) است که حکمت آن را به همین عنوان نمایان می‌کند.